

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 20ής Μαΐου 2008*

Στην υπόθεση C-352/06,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Finanzgericht Köln (Γερμανία) με απόφαση της 10ης Αυγούστου 2006, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 25 Αυγούστου 2006, στο πλαίσιο της δίκης

Brigitte Bosmann

κατά

Bundesagentur für Arbeit — Familienkasse Aachen,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Β. Σκουρή, Πρόεδρο, P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts, A. Tizzano, προέδρους τμήματος, K. Schiemann (εισηγητή), A. Borg Barthet, M. Pešič, J. Malenovský και J. Klučka, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

γενικός εισαγγελέας: J. Mazák
γραμματέας: R. Grass

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η B. Bosmann, εκπροσωπούμενη από τον H. Knops, Rechtsanwalt,

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Lumma και την C. Schulze-Bahr,

— η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον F. Díez Moreno,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον V. Kreuzschitz και την I. Kaufmann-Bühler,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 29 Νοεμβρίου 2007,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

¹ Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 13, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της

14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, τους μη μισθωτούς και τις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, και του άρθρου 10 του κανονισμού (ΕΟΚ) 574/72 του Συμβουλίου, της 21ης Μαρτίου 1972, περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού 1408/71, όπως έχουν μετά την τροποποίηση και την ενημέρωσή τους από τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996 (ΕΕ 1997, L 28, σ. 1), και όπως τροποποιήθηκαν με τον κανονισμό (ΕΚ) 647/2005 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Απριλίου 2005 (ΕΕ L 117, σ. 1, στο εξής, αντιστοίχως: κανονισμός 1408/71 και κανονισμός 574/72).

- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο εκδικάσεως διαφοράς μεταξύ της B. Bosmann και της Bundesagentur für Arbeit — Familienkasse Aachen (Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Απασχολήσεως — Ταμείου Οικογενειακών Επιδομάτων του Άαχεν, στο εξής: Bundesagentur), σχετικά με την άρνηση χορηγήσεως οικογενειακών επιδομάτων εντός της Γερμανίας.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

Ο κανονισμός 1408/71

- 3 Η πρώτη και η πέμπτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1408/71 έχουν ως εξής:

«οι κανόνες συντονισμού των εθνικών νομοθεσιών περί κοινωνικής ασφάλισης εντάσσονται στο πλαίσιο της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων και οφείλουν να συμβάλλουν στη βελτίωση του επιπέδου ζωής τους και των συνθηκών απασχόλησής τους·

[...]

πρέπει, στο πλαίσιο αυτού του συντονισμού, να υπάρξει εγγύηση, στο εσωτερικό της Κοινότητας, για ίση μεταχείριση των εργαζομένων που είναι πολίτες κρατών μελών καθώς και των προσώπων που έλκουν απ' αυτούς δικαιώματα και των επιζώντων αυτών έναντι διαφόρων εθνικών νομοθεσιών».

- 4 Η όγδοη έως και η δέκατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού αυτού έχουν ως εξής:

«πρέπει οι μισθωτοί και μη μισθωτοί εργαζόμενοι οι οποίοι διακινούνται στο εσωτερικό της Κοινότητας να υπάγονται στο καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης ενός μόνον κράτους μέλους, έτσι ώστε να αποφεύγονται οι σωρευσεις εφαρμοστέων εθνικών νομοθεσιών και οι επιπλοκές που μπορεί να προκύψουν από αυτές·

οι περιπτώσεις που άτομο υπάγεται ταυτόχρονα στη νομοθεσία δύο κρατών μελών, κατ' εξαίρεση του γενικού κανόνα, πρέπει να είναι όσο το δυνατό περιορισμένες και σε αριθμό και σε έκταση·

για να διασφαλιστεί καλύτερα η ισότητα μεταχείρισης όλων των εργαζομένων που απασχολούνται στο έδαφος ενός κράτους μέλους, πρέπει να καθορίζεται ως εφαρμοστέα νομοθεσία, κατά γενικό κανόνα, η νομοθεσία του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου ο ενδιαφερόμενος ασκεί την έμμισθη ή μη δραστηριότητά του».

- 5 Το άρθρο 13 του κανονισμού 1408/71, το οποίο φέρει τον τίτλο «Γενικοί κανόνες», ορίζει ότι:

«1. Με την επιφύλαξη των άρθρων 14γ και 14στ, τα πρόσωπα για τα οποία ισχύει ο παρών κανονισμός υπόκεινται στη νομοθεσία ενός μόνου κράτους μέλους. Η νομοθεσία αυτή προσδιορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος τίτλου.

2. Με την επιφύλαξη των άρθρων 14 έως 17:

α) το πρόσωπο που ασκεί μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος κράτους μέλους υπόκειται στη νομοθεσία του κράτους αυτού, ακόμη και αν κατοικεί στο έδαφος άλλου κράτους μέλους ή αν η επιχείρηση ή ο εργοδότης που το απασχολεί έχει την έδρα της ή την κατοικία του στο έδαφος άλλου κράτους μέλους·

[...]».

- 6 Το άρθρο 73 του κανονισμού αυτού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Μισθωτοί ή μη μισθωτοί, τα μέλη της οικογένειας των οποίων κατοικούν σε κράτος μέλος άλλο από το αρμόδιο κράτος», ορίζει τα εξής:

«Ο μισθωτός ή μη μισθωτός που υπάγεται στη νομοθεσία κράτους μέλους δικαιούται, για τα μέλη της οικογένειάς του που κατοικούν στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, τις οικογενειακές παροχές που προβλέπονται από τη νομοθεσία του πρώτου κράτους, σαν να κατοικούσαν τα μέλη αυτά στο έδαφος του κράτους αυτού, με την επιφύλαξη των διατάξεων του παραρτήματος VI.»

Ο κανονισμός 574/72

7 Το άρθρο 10, παράγραφος 1, του κανονισμού 574/72, το οποίο φέρει τον τίτλο «Εφαρμοστέοι κανόνες σε περίπτωση σωρεύσεως δικαιωμάτων οικογενειακών παροχών ή επιδομάτων των μισθωτών ή μη μισθωτών», ορίζει ότι:

«1. α) Το δικαίωμα οικογενειακών παροχών ή επιδομάτων που οφείλονται κατά τη νομοθεσία κράτους μέλους, σύμφωνα με την οποία η κτήση αυτού του δικαιώματος παροχών ή επιδομάτων δεν εξαρτάται από όρους ασφαλίσεως, απασχόλησης ή μη μισθωτής δραστηριότητας, αναστέλλεται όταν, κατά τη διάρκεια της ίδιας περιόδου και για το ίδιο μέλος της οικογένειας, οφείλονται παροχές είτε δυνάμει μόνο της εθνικής νομοθεσίας άλλου κράτους μέλους είτε κατ' εφαρμογή των άρθρων 73, 74, 77 ή 78 του κανονισμού [1408/71], και τούτο μέχρι του ποσού των παροχών αυτών.

β) Πάντως, αν έχει ασκηθεί επαγγελματική δραστηριότητα στο έδαφος του πρώτου κράτους μέλους:

i) στην περίπτωση των παροχών που οφείλονται, είτε δυνάμει μόνον της εθνικής νομοθεσίας άλλου κράτους μέλους είτε δυνάμει των άρθρων 73 ή 74 του κανονισμού [1408/71], από το άτομο που έχει δικαίωμα οικογενειακών παροχών ή από το άτομο στο οποίο έχουν αυτές χορηγηθεί, το δικαίωμα οικογενειακών παροχών που οφείλονται, είτε δυνάμει μόνο της εθνικής νομοθεσίας αυτού του άλλου κράτους μέλους είτε δυνάμει των εν λόγω άρθρων, αναστέλλεται μέχρι του ποσού των οικογενειακών παροχών που προβλέπεται από τη νομοθεσία του κράτους μέλους στο έδαφος του

οποίου κατοικεί το μέλος της οικογενείας. Οι παροχές που καταβάλλονται από το κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου κατοικεί το μέλος της οικογενείας βαρύνουν το κράτος μέλος αυτό·

[...]».

Η εθνική νομοθεσία

- ⁸ Το άρθρο 62, παράγραφος 1, σημείο 1, του νόμου περί φόρου εισοδήματος (Einkommensteuergesetz) ορίζει ότι:

«Όποιος έχει την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή του στη Γερμανία δικαιούται οικογενειακό επίδομα τέκνων [...], σύμφωνα με τον παρόντα νόμο.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- ⁹ Η Β. Bosmann, Βελγίδα υπήκοος που κατοικεί στη Γερμανία, συντηρεί μόνη τα δύο τέκνα της, τα οποία γεννήθηκαν, αντιστοίχως, το 1983 και το 1985. Τα τέκνα κατοικούν επίσης στη Γερμανία όπου σπουδάζουν.

- 10 Η Β. Bosmann δικαιούται, καταρχήν, τα γερμανικά οικογενειακά επιδόματα, τα οποία προβλέπει το άρθρο 62 του νόμου περί φόρου εισοδήματος και τα οποία της χορηγούνταν αρχικά από την Bundesagentur. Αφότου, όμως, η Β. Bosmann άρχισε, την 1η Σεπτεμβρίου 2005, να ασκεί επαγγελματική δραστηριότητα στις Κάτω Χώρες, τα επιδόματα αυτά έπαυσαν να της καταβάλλονται, από τον Οκτώβριο του 2005, βάσει αποφάσεως της 18ης Οκτωβρίου 2005. Η Bundesagentur ερμήνευσε τις εφαρμοστέες διατάξεις του κοινοτικού δικαίου υπό την έννοια ότι η Β. Bosmann υπόκειται αποκλειστικά στη νομοθεσία του κράτους μέλους απασχολήσεως, δηλαδή τη νομοθεσία του Βασιλείου των Κάτω Χωρών, με συνέπεια η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να μη θεωρείται πλέον το αρμόδιο κράτος, το οποίο είναι υπόχρεο για την καταβολή των εν λόγω επιδομάτων.
- 11 Η Β. Bosmann δεν μπορεί να λάβει τα αντίστοιχα οικογενειακά επιδόματα στις Κάτω Χώρες, για τον λόγο ότι η ολλανδική νομοθεσία δεν προβλέπει τη χορήγησή τους για τέκνα άνω των 18 ετών.
- 12 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι δεν διευκρινίζεται αν η Β. Bosmann επιστρέφει στη Γερμανία μετά το πέρας κάθε εργάσιμης ημέρας ή μόνον τα σαββατοκύριακα και τις αργίες.
- 13 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Finanzgericht Köln αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- 1) Πρέπει το άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού [...] 1408/71 [...] να ερμηνευθεί συσταλτικά υπό την έννοια ότι δεν αποκλείει την ύπαρξη δικαιώματος για τη λήψη επιδόματος τέκνων εντός του κράτους κατοικίας (Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας), στην περίπτωση μητέρας η οποία συντηρεί μόνη τα τέκνα της και η οποία δεν λαμβάνει επίδομα τέκνων στο κράτος απασχολήσεως (Βασίλειο των Κάτω Χωρών), λόγω της ηλικίας των τέκνων της;

2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα:

Πρέπει το άρθρο 10 του κανονισμού [...] 574/72 [...] να ερμηνευθεί συσταλτικά υπό την έννοια ότι δεν αποκλείει την ύπαρξη δικαιώματος για τη λήψη επιδόματος τέκνων εντός του κράτους κατοικίας (Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας), στην περίπτωση μητέρας η οποία συντηρεί μόνη τα τέκνα της και η οποία δεν λαμβάνει επίδομα τέκνων στο κράτος απασχολήσεως (Βασίλειο των Κάτω Χωρών), λόγω της ηλικίας των τέκνων της;

3) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα:

Απορρέει άμεσα από τη Συνθήκη ΕΚ ή από τις γενικές αρχές του δικαίου το δικαίωμα μιας εργαζόμενης μητέρας που συντηρεί μόνη τα τέκνα της να τύχει της εφαρμογής των ευνοϊκότερων διατάξεων του κράτους της κατοικίας της όσον αφορά τη χορήγηση επιδόματος τέκνων;

4) Έχει σημασία προκειμένου να δοθεί απάντηση στα ανωτέρω ερωτήματα το αν η εργαζόμενη επιστρέφει στην οικογενειακή εστία μετά το πέρας κάθε εργάσιμης ημέρας;

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

¹⁴ Με το πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν το άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 μπορεί να ερμηνευθεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε

ένας μισθωτός ευρισκόμενος στην κατάσταση της B. Bosmann, ο οποίος εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 και υπάγεται στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης του κράτους μέλους απασχολήσεως, εν προκειμένω του Βασιλείου των Κάτω Χωρών, να μπορεί να λαμβάνει οικογενειακές παροχές στο κράτος μέλος εντός του οποίου κατοικεί, εν προκειμένω στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, οσάκις διαπιστώνεται ότι το ευεργέτημα αυτό δεν μπορεί να του χορηγηθεί στο αρμόδιο κράτος μέλος, λόγω της ηλικίας των τέκνων του.

- 15 Πριν δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, πρέπει να υπομνησθούν οι γενικοί κανόνες βάσει των οποίων, κατά τον κανονισμό 1408/71, καθορίζεται η εφαρμοστέα νομοθεσία προκειμένου περί εργαζομένων οι οποίοι διακινούνται εντός της Κοινότητας.
- 16 Οι διατάξεις του τίτλου II του κανονισμού 1408/71, βάσει των οποίων καθορίζεται η εφαρμοστέα νομοθεσία προκειμένου περί εργαζομένων που διακινούνται εντός της Κοινότητας, σκοπούν στην υπαγωγή των ενδιαφερομένων στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης ενός μόνον κράτους μέλους, έτσι ώστε να αποτρέπονται η σώρευση εφαρμοστέων εθνικών νομοθεσιών και οι περιπλοκές που μπορούν να ανακύψουν από αυτήν. Η αρχή αυτή εκφράζεται με το άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71, το οποίο ορίζει ότι ο εργαζόμενος για τον οποίο ισχύει ο παρών κανονισμός υπόκειται στη νομοθεσία ενός μόνον κράτους μέλους (βλ. απόφαση της 12ης Ιουνίου 1986, 302/84, Ten Holder, Συλλογή 1986, σ. 1821, σκέψεις 19 και 20).
- 17 Κατά το άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71, το πρόσωπο που ασκεί μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος κράτους μέλους υπόκειται στη νομοθεσία του κράτους αυτού, ακόμη και αν κατοικεί στο έδαφος άλλου κράτους μέλους. Ο βάσει της διατάξεως αυτής καθορισμός της νομοθεσίας κράτους μέλους ως της εφαρμοστέας προκειμένου περί εργαζομένου έχει ως αποτέλεσμα ότι μόνον η νομοθεσία αυτού του κράτους μέλους έχει εφαρμογή στην περίπτωση του εργαζομένου αυτού (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Ten Holder, σκέψη 23).

- 18 Όσον αφορά την ειδική περίπτωση των οικογενειακών παροχών, βάσει του άρθρου 73 του κανονισμού 1408/71, ο εργαζόμενος που υπόκειται στη νομοθεσία κράτους μέλους δικαιούται, για τα μέλη της οικογενείας του που κατοικούν στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, τις οικογενειακές παροχές που προβλέπονται από τη νομοθεσία του πρώτου κράτους, σαν να κατοικούσαν τα μέλη αυτά στο έδαφος του κράτους αυτού.
- 19 Κατά συνέπεια, όπως ορθώς αποφάνθηκε το αιτούν δικαστήριο, εφαρμοστέα στην περίπτωση της B. Bosmann είναι, καταρχήν, η νομοθεσία του κράτους μέλους απασχολήσεως, δηλαδή η ολλανδική νομοθεσία.
- 20 Πάντως, μολονότι το εφαρμοστέο δίκαιο προκειμένου περί εργαζομένου του οποίου η περίπτωση καταλέγεται μεταξύ αυτών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του τίτλου II του κανονισμού 1408/71 πρέπει να καθορίζεται βάσει των διατάξεων αυτών, η εφαρμογή των διατάξεων άλλης έννομης τάξεως δεν αποκλείεται πάντοτε (βλ. απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 2005, C-302/02, Laurin Effing, Συλλογή 2005, σ. I-553, σκέψη 39).
- 21 Κατά την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, σε μια περίπτωση όπως αυτή της B. Bosmann, είναι δυνατό, βάσει του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 574/72, να αποκλεισθεί η εφαρμογή της νομοθεσίας του κράτους μέλους απασχολήσεως, το οποίο έχει καθορισθεί, βάσει του άρθρου 13, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71, ως αρμόδιο κράτος, και να εφαρμοσθεί η νομοθεσία του κράτους μέλους της κατοικίας του ενδιαφερομένου. Επομένως, η ύπαρξη συνδέσμου με δύο κράτη μέλη, δηλαδή με το της κατοικίας και το της απασχολήσεως, καθιστά μεταξύ άλλων δυνατή τη σώρευση των δικαιωμάτων λήψεως παροχών. Ως εκ τούτου, βάσει του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 574/72 και λαμβανομένης υπόψη της ελλείψεως παρεμφερούς δικαιώματος λήψεως οικογενειακών επιδομάτων στο κράτος μέλος απασχολήσεως, τα επιδόματα αυτά πρέπει να χορηγούνται άνευ περιορισμού από το κράτος μέλος κατοικίας, εν προκειμένω από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας. Προς στήριξη της απόψεως αυτής,

η Επιτροπή επικαλείται την απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Δεκεμβρίου 1992, C-119/91, *McMenamin* (Συλλογή 1992, σ. I-6393). Με το ίδιο πνεύμα, το αιτούν δικαστήριο παραπέμπει στην απόφαση της 7ης Ιουνίου 2005, C-543/03, *Dodl* και *Oberhollenzer* (Συλλογή 2005, σ. I-5049).

- 22 Πρέπει να επισημανθεί συναφώς ότι το Δικαστήριο έκρινε τις υποθέσεις στις οποίες εκδόθηκαν οι δύο προπαρατεθείσες αποφάσεις βάσει του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο β', περίπτωση i, του κανονισμού 574/72, στο πεδίο εφαρμογής του οποίου εμπίπτουν οι περιπτώσεις κατά τις οποίες ασκείται επαγγελματική δραστηριότητα και στο κράτος μέλος κατοικίας. Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 51 και 52 των προτάσεών του, στις προαναφερθείσες υποθέσεις *McMenamin* και *Dodl* και *Oberhollenzer*, η γενεσιουργός αιτία της αναστροφής προτεραιοτήτων υπέρ της εφαρμογής του δικαίου του κράτους μέλους κατοικίας συνίστατο στην άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας εντός του κράτους μέλους κατοικίας από τον σύζυγο της δικαιούχου των επιδομάτων που προβλέπει το άρθρο 73 του κανονισμού 1408/71.
- 23 Όπως, όμως, προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, στην περίπτωση της *B. Bosmann* δεν συμβαίνει κάτι τέτοιο.
- 24 Όσον αφορά το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 574/72, από το γράμμα του άρθρου προκύπτει ότι αυτό σκοπεί στην αντιμετώπιση των περιπτώσεων σωρεύσεως δικαιωμάτων λήψεως οικογενειακών παροχών οσάκις οι παροχές αυτές οφείλονται, ταυτόχρονα, τόσο στο κράτος μέλος κατοικίας του οικείου τέκνου, ανεξαρτήτως των προϋποθέσεων ασφαλίσεως ή απασχολήσεως, όσο και στο κράτος μέλος απασχολήσεως, κατ' εφαρμογή του άρθρου 73 του κανονισμού 1408/71.
- 25 Όπως, όμως, επισημαίνουν η Γερμανική Κυβέρνηση και το αιτούν δικαστήριο, από τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως της κύριας δίκης δεν προκύπτει «σώρευση» οικογενειακών παροχών αυτού του είδους, καθόσον δεν υφίσταται εν προκειμένω δικαίωμα λήψεως οικογενειακών παροχών στο κράτος μέλος απασχολήσεως, κατ' εφαρμογή της νομοθεσίας αυτού του κράτους μέλους, λόγω της ηλικίας των τέκνων της προσφεύγουσας της κύριας δίκης.

- 26 Δεδομένου ότι η αναστροφή προτεραιοτήτων υπέρ της εφαρμογής της νομοθεσίας του κράτους μέλους κατοικίας δεν μπορεί, συνεπώς, να στηριχθεί στους ειδικούς κανόνες συγκρούσεως του κανονισμού 574/72, πρέπει να επισημανθεί ότι η περίπτωση της B. Bosmann υπάγεται στον γενικό κανόνα καθορισμού της εφαρμοστέας νομοθεσίας, τον οποίο προβλέπει το άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71.
- 27 Συνεπώς, το κοινοτικό δίκαιο δεν υποχρεώνει τις αρμόδιες γερμανικές αρχές να χορηγήσουν στην B. Bosmann την επίμαχη οικογενειακή παροχή.
- 28 Πάντως, δεν μπορεί να αποκλεισθεί και το ενδεχόμενο μιας τέτοιας χορηγήσεως, τούτο δε κατά μείζονα λόγο καθόσον, όπως προκύπτει από την υποβληθείσα στο Δικαστήριο δικογραφία, η B. Bosmann μπορεί, βάσει της γερμανικής νομοθεσίας, να λαμβάνει οικογενειακές παροχές απλώς και μόνον λόγω του ότι κατοικεί στη Γερμανία, στοιχείο του οποίου η εξακρίβωση εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο.
- 29 Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να υπομνησθεί ότι οι διατάξεις του κανονισμού 1408/71 πρέπει να ερμηνεύονται με γνώμονα το άρθρο 42 ΕΚ, το οποίο σκοπεύει στη διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων και συνεπάγεται, ιδίως, ότι οι διακινούμενοι εργαζόμενοι δεν πρέπει να υφίστανται ούτε απώλεια των δικαιωμάτων τους για παροχές κοινωνικής ασφάλισεως ούτε μείωση του ποσού τους λόγω του γεγονότος ότι έχουν ασκήσει το δικαίωμα για ελεύθερη κυκλοφορία που τους παρέχει η Συνθήκη ΕΚ (βλ. απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2006, C-205/05, Nemec, Συλλογή 2006, σ. I-10745, σκέψεις 37 και 38).
- 30 Επίσης, κατά την πρώτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1408/71, οι κανόνες συντονισμού των εθνικών νομοθεσιών περί κοινωνικής ασφάλισεως, τους οποίους περιλαμβάνει ο κανονισμός αυτός, εντάσσονται στο πλαίσιο της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων και οφείλουν να συμβάλλουν στη βελτίωση του επιπέδου ζωής τους και των συνθηκών απασχολήσεως τους.

- 31 Λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία αυτά, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, υπό συνθήκες όπως αυτές της υποθέσεως της κύριας δίκης, το κράτος μέλος κατοικίας δεν στερείται τη δυνατότητα να χορηγεί οικογενειακές παροχές στα πρόσωπα που κατοικούν στο έδαφός του. Συγκεκριμένα, μολοντί βάσει του άρθρου 13, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 το πρόσωπο που ασκεί μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος ενός κράτους μέλους υπόκειται στη νομοθεσία του κράτους αυτού, ακόμη και αν κατοικεί στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, εντούτοις δεν είναι δυνατό βάσει του κανονισμού αυτού να απαγορευθεί στο κράτος κατοικίας να χορηγεί, κατ' εφαρμογή της εθνικής νομοθεσίας του, οικογενειακές παροχές στο πρόσωπο αυτό.
- 32 Η προπαρατεθείσα απόφαση Ten Holder, στην οποία παρέπεμψε η Γερμανική Κυβέρνηση με τις γραπτές παρατηρήσεις της, και η απόφαση της 10ης Ιουλίου 1986, 60/85, Luijten (Συλλογή 1986, σ. 2365), την οποία επικαλέστηκε το αιτούν δικαστήριο, δεν μπορούν να θέσουν υπό αμφισβήτηση την ανωτέρω ερμηνεία του κανονισμού 1408/71. Η προπαρατεθείσα απόφαση Ten Holder αφορούσε περίπτωση αρνήσεως των αρχών του αρμόδιου κράτους μέλους να χορηγήσουν παροχή, στο πλαίσιο αυτό δε το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι ο βάσει του κανονισμού 1408/71 καθορισμός της νομοθεσίας κράτους μέλους ως της εφαρμοστέας προκειμένου περί εργαζομένου, έχει ως αποτέλεσμα ότι μόνον η νομοθεσία αυτού του κράτους μέλους έχει εφαρμογή στην περίπτωση του εργαζομένου αυτού (προπαρατεθείσα απόφαση Ten Holder, σκέψη 23). Με την προπαρατεθείσα απόφαση Luijten, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε την αρχή αυτή όσον αφορά το ενδεχόμενο ταυτόχρονης εφαρμογής της νομοθεσίας του κράτους απασχολήσεως και της νομοθεσίας του κράτους κατοικίας, το οποίο καθιστά δυνατή τη χορήγηση οικογενειακής παροχής στους ασφαλισμένους. Κατά συνέπεια, ερμηνευόμενες εντός του ειδικού πλαισίου τους, το οποίο διαφέρει αυτού της υπό κρίση υποθέσεως, οι ως άνω αποφάσεις δεν συνιστούν έρεισμα προς αποκλεισμό της δυνατότητας ενός κράτους μέλους, το οποίο δεν είναι το αρμόδιο κράτος και δεν εξαρτά το δικαίωμα λήψεως οικογενειακής παροχής από προϋποθέσεις σχετικές με την απασχόληση και την ασφάλιση, να χορηγεί τέτοια παροχή σε πρόσωπο που κατοικεί στο έδαφός του, καθόσον η δυνατότητα τέτοιας χορηγήσεως προκύπτει ουσιαστικά από τη νομοθεσία του.
- 33 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 δεν αποκλείει τη δυνατότητα ενός διακινούμενου εργαζομένου, ο οποίος υπάγεται στο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως του κράτους μέλους απασχολήσεως, να λαμβάνει οικογενειακές παροχές στο κράτος μέλος κατοικίας, κατ' εφαρμογή της εθνικής νομοθεσίας αυτού του κράτους μέλους.

Επί του δεύτερου και του τρίτου ερωτήματος

- 34 Κατόπιν της απαντήσεως που πρέπει να δοθεί στο πρώτο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο και στο τρίτο ερώτημα.

Επί του τέταρτου ερωτήματος

- 35 Το αιτούν δικαστήριο ερωτά επίσης αν επηρεάζει την απάντηση στα τρία πρώτα ερωτήματα το ότι η B. Bosmann επιστρέφει μετά το πέρας κάθε εργάσιμης ημέρας στην οικογενειακή εστία η οποία βρίσκεται στη Γερμανία.

- 36 Όπως προκύπτει, κατ' ουσίαν, από την απάντηση στο πρώτο ερώτημα, το άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 δεν αποκλείει τη δυνατότητα ενός διακινούμενου εργαζομένου ο οποίος βρίσκεται στην ίδια κατάσταση με την B. Bosmann να λαμβάνει οικογενειακές παροχές στο κράτος μέλος κατοικίας, εφόσον πληροί τις αναγκαίες προϋποθέσεις για τη χορήγηση τέτοιων παροχών κατ' εφαρμογή της νομοθεσίας του κράτους αυτού. Καθόσον, όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, το δικαίωμα της B. Bosmann να λαμβάνει οικογενειακά επιδόματα στη Γερμανία εξαρτάται από την προϋπόθεση να έχει την κατοικία της στο έδαφος του κράτους μέλους αυτού, προϋπόθεση την οποία φαίνεται ότι όντως πληροί, στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να κρίνει αν το ενδεχόμενο η B. Bosmann να επιστρέφει μετά το πέρας κάθε εργάσιμης ημέρας στην οικογενειακή εστία η οποία βρίσκεται στη Γερμανία ασκεί επιρροή προκειμένου να γίνει δεκτό ότι η προσφεύγουσα της κύριας δίκης «κατοικεί», κατά την έννοια της γερμανικής νομοθεσίας, στο κράτος αυτό.

37 Κατά συνέπεια, στο τέταρτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να κρίνει αν το ενδεχόμενο ένας εργαζόμενος, ο οποίος βρίσκεται στην ίδια κατάσταση με την προσφεύγουσα της κύριας δίκης, να επιστρέφει μετά το πέρας κάθε εργάσιμης ημέρας στην οικογενειακή εστία η οποία βρίσκεται στο οικείο κράτος μέλος ασκεί επιρροή προκειμένου να γίνει δεκτό ότι ο εργαζόμενος αυτός πληροί τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση της επίμαχης οικογενειακής παροχής εντός του κράτους αυτού βάσει της νομοθεσίας του.

Επί των δικαστικών εξόδων

38 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, τους μη μισθωτούς και τις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως έχει μετά την τροποποίηση και την ενημέρωσή του από τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό

(ΕΚ) 647/2005 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Απριλίου 2005, δεν αποκλείει τη δυνατότητα ενός διακινούμενου εργαζομένου, ο οποίος υπάγεται στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης του κράτους μέλους απασχολήσεως, να λαμβάνει οικογενειακές παροχές στο κράτος μέλος κατοικίας, κατ' εφαρμογή της εθνικής νομοθεσίας αυτού του κράτους μέλους.

- 2) Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να κρίνει αν το ενδεχόμενο ένας εργαζόμενος, ο οποίος βρίσκεται στην ίδια κατάσταση με την προσφεύγουσα της κύριας δίκης, να επιστρέφει μετά το πέρας κάθε εργάσιμης ημέρας στην οικογενειακή εστία η οποία βρίσκεται στο οικείο κράτος μέλος ασκεί επιρροή προκειμένου να γίνει δεκτό ότι ο εργαζόμενος αυτός πληροί τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση της επίμαχης οικογενειακής παροχής εντός του κράτους αυτού βάσει της νομοθεσίας του.

(υπογραφές)